

ח. ב'יומא דשבתא ב'יומא דשבתא, ו'סדרגיה, קדם יי' תדירא, מן בני ישראל קנים עלם: ט. ותהי לאהרן ולכונהי, וייכלוניה באתר קדיש, ארי, קודש קודשין הוא ליה.

ח ב'יום השבת ביום השבת יערכנו לפני יהוה תמיד מאת בני ישראל ברית ט עולם: והיתה לאהרן ולבניו ואכלהו במקום קדש ל' קדש קדשים הוא י לו מאשי יהוה חק-עולם: ויצא בן-אשה ישראלית והוא בן-איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש

מקורבניא דיי קנים עלם: י. ונפק בר אתתא בת ישראל, והוא בר גבר מצרי, בגו בני ישראל, ואתנציו [נ"י ואתנציו] במשריתא, בר אתתא בת ישראל, וגוברא

רט"ג (ט) והיתה לאהרן, ואחר כך יתנו לאהרן. (י) ויצא, וכאשר יצא⁴².

42 כלומר אין זה מקום הסיפור, אלא פעם אירע כאשר יצא וכו'. ולפינו הנוס' ברוב כתיב היד "ולמא כרג", אך מצאתי בכתבי יד עתיקים מריוקים "ולמא אקאם" וענינה וכאשר נתישב בן אשה ישראלית וכו'. וכן כתב ר"א בן שלמה בפירושו לשמואל א כב ג: ויצא בן אשה ישראלית תרגמו רבינו סעדיה "ולמא אקאם" ואמר ד"ל ופירשתי ויצא כך לפי שלא מצאתי ענין ליציאה זו מהיכן היתה. ודומה לו בשמואל א כב ג יצא נא אבי ואמי אתכם, שענינה ישב נא, והראיה אמרו אח"כ וינחם את פני מלך מואב (שם ד) שענינו כמו לנחותם הדרך.

(ט) [והיתה המנחה הזאת, שכל דבר הבא מן התבואה בכלל רש"י מנחה הוא. ואכלהו, מוסב על הלחם²², שהוא לשון זכר²³].

(י) ויצא בן אשה ישראלית, מהיכן יצא²⁴, רבי לוי אומר מעולמו יצא²⁵, רבי ברכיה אומר מפרשה שלמעלה יצא, לגלג ואמר: ביום השבת יערכנו (לעיל פסוק ח), דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום או שמא פת צוננת של תשעה ימים²⁶, בתמיה. ומתניתא²⁷ אמרה: מבית דינו של משה יצא מחויב, בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו: מה סיבך לכאן, אמר להם: מבנות²⁸ דן אני, אמרו לו איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב (במדבר ב ב), נכנס לבית דינו של משה ויצא מחויב*²⁸, עמד וגידף. בן איש מצרי, הוא המצרי שהרג

רמב"ן (ט) והיתה לאהרן ולבניו, "המנחה הזאת, שכל דבר הבא מן התבואה בכלל מנחה הוא. ואכלהו, מוסב על הלחם", לשון רש"י. ויתכן כי והיתה על כל אחת מן המערכות. ועל דרך האמת, והיתה לאהרן ולבניו, ברית עולם⁷², כדרך בריתי היתה אתו החיים והשלום (מלאכי ב ה).

(י) ויצא בן אשה ישראלית, טעמו ויצא בתוך בני ישראל, וכן יצא בתוך העיר (אסתר ד א), כי יצא מביתו או ממקום מושבו אל העיר, וכן זה יצא מאהלו או ממקומו ובא בתוך העם וינצו שם. וטעם במחנה כי היתה המריבה במחנה ושמעו רבים ותפשו בו ויביאו אותו אל משה האהלה. וטעם הזכיר זה בכאן כדברי האומר⁷³ מפרשה של מעלה יצא, כי חטא בשפתיו על אשי ה', והוכיחו האיש הישראלי וינצו שניהם ויחר אפו וקילל בנפשו. וטעם בן הישראלית ואיש הישראלי, להורות כי הגוי הבא על בת ישראל הולד אינו ישראלי. ואע"פ שפסקנו בגמרא⁷⁴ דגוי הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש, הרי אמרו⁷⁵ מזהמין את הולד, שהוא פגום לכהונה⁷⁶, וכל שכן שאינו ישראלי בשמו לענין היחס בדגלים ובנחלת הארץ, כי לשמות ממות אבותם כתוב בהן (במדבר כו נה). ומה שאמר בתורת כהנים⁷⁷: בתוך בני ישראל, מלמד שנתגייר, אינו שייצטרך בגירות, אלא ככל ישראל שנכנסו לברית במילה וטבילה והרצאת דמים בשעת מתן תורה⁷⁸, אבל נתכוונו לומר שהלך אחרי אמו ונדבק בישראל, וזה טעם

22 [ולא על המנחה]. [23] בד"ר ובכמה כ"י ליחא. 24 ויקרא רבה לב ג. 25 כלומר שיצא למיתה (ספר הזכרון). 26 דאין לחם הפנים נאכל פחות מתשעה ימים, כיצד, נאפה מערב שבת ונאכל לשבת הרי זה תשעה ימים, מנחות ק ב. 27 וכ"ה בתו"כ פרשתא יד א ובתנחומא כג. 28 [כלומר, אמי מבנות דן. י"ג: מכני דן]. *28 ראה חזקוני.

72 פ"י והיתה ה"ברית עולם" (הנאמר בסוף פסוק שלמעלה) לאהרן ובניו. 73 ויקרא רבה לב ג. 74 יבמות מה א. 75 בכורות מז א. 76 יבמות שם. 77 פרשתא יד א. 78 יבמות מז ב.

(ט) לאהרן ולבניו, כל בני ביתו². (י) ויצא בן אשה ישראלית, מאהלו, כמו יצאו נצבים פתח אהליהם (במדבר טז ז). בן איש מצרי, מתיהד³. ואיש הישראלי, כמו לאיש העשיר (ש"ב יב ד)⁴, את יום השביעי (בראשית ב ג). ולא נדע למה נסמכה זאת הפרשה⁵, אולי דיבר המקלל דברים אשר לא כן⁶ בעבור הלחם והשמן והקרבנות⁷.

2 גם לנשיהם ולבנותיהם שאינן נשואות לזרים. 3 לפיכך היה במחנה ישראל, תו"כ פרשתא יד א: בתוך מחנה ישראל — מלמד שנתגייר. 4 אילו היה והאיש הישראלי היה הישראלי שם תואר ואיש. בהעדר ה"א הידיעה לנושא ואיש, הישראלי הוא נשוא, והה"א במקום אוגד: ואיש שהוא ישראלי. ואיש שהיה עשיר. כבראשית א לא, יום הששי — ראב"ע: פירושו שהוא ששי ליום הראשון, וכן יום השביעי, ונמצא כן ואיש הישראלי, ורכים כמוהם; גם כן רקיע השמים (שם שם, כ) — הרקיע שהוא שמים. 5 פרשת המקלל למערכות לחם הפנים. 6 לא נכונים. 7 השמיע דברי ביקורת על הדברים שקדמו לפרשה זו — על לחם הפנים, על השמן למנורה, ועל הקרבנות במועדים, וראה רמב"ן.

(י) והוא בן איש מצרי, ובכך העיז פניו לברך את השם, דישראל ספורנו לא "פקירי כולי האי"⁴⁷. 47 סנהדרין ס א.

(י) ויצא בן אשה, לפי הפשט לשון יציאה שייך גבי ריב, חזקוני כדכתיב: יצאו נצבים (במדבר טז ז), אל תצא לריב מהר (משלי כה ח) כאן פירש רש"י: אמרו לו איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב (במדבר ב ב), נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב. ואם תאמר למה יצא מחוייב הרי מקושש בשנה ראשונה היה כדאמרין בעלמא¹⁶: אלמלא שמרו משאוי. 16 שבת ק"ח ב.

חזקוני (ח) ביום השבת ביום השבת, בשבת עורך חדשה ובשבת מקטיר ישנה¹³. יערכנו, ללחם קאי, אבל לא לקנים, שהרי אינו¹⁴ עורך עמו קנים בשבת אלא נכנס בערב שבת ושומטן ונותן לארכו של שולחן, שכל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית חוץ מן הארון, ואחר השבת היה נכנס וסודר שלושה תחת כל אחת ואחת וכו'¹⁵. 13 שם ה. 14 שם ח-ט. 15 ושנים תחת העליונה לפי שאין עליהם

יִשְׂרָאֵלִי: וַיִּקַּב בֶּן־הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת־הַשֵּׁם וַיִּקְלַל וַיִּבְיָאוּ אֹתוֹ אֶל־
יַד מֹשֶׁה וְשֵׁם אָמוֹ שְׁלֹמִית בַּת־דְּבָרִי לְמִטֵּה־דָן: וַיִּנְיָחוּהוּ בַּמִּשְׁמֵר לְפָרֶשׁ לָהֶם
עַל־פִּי יְהוָה:

בר ישראל: יא. ופריש,
בר אמתא בת ישראל ית
שמא וארגיז, ואיתיאו
[נ"י ואיתיו] יתיה לנת
משה, ושום אמיה,
שלומית בת דברי לשבטא דדן: יב. ואסרוהי בבית מטרא, עד דיתפרש להון על גזירת מימרא דנ"י:

רס"ג (יא) ויקב, ויחרף.

(יב) לפרש להם על פי ה', עד שיפורש להם משפטו בדבר ה'.

רשב"ם (יא) ויקוב, הזכיר את השם ואחר [כן] בירכו.

משה²⁹. בתוך בני ישראל, מלמד שנתגייר³⁰. וינצו במחנה, על רש"י
עסקי המחנה³¹. ואיש הישראלי, זה שכנגדו³¹, שמיחה בו מטע
אהלו.

(יא) ויקב, כתרגומו³²: ופריש, שנקב שם המיוחד וגידף, והוא
שם המפורש ששמע מסיני³³. ושם אמו שלמית בת דברי, שבחן
של ישראל שפרסמה הכתוב לזו, לומר שהיא לכדה היתה
בהם זונה³⁴. שלמית, דהוה פטפטה שלם עלך, שלם עלך, שלם
עליכון, מפטפטת בדברים, שואלת בשלום הכל³⁵. בת דברי,
[דברנית היתה, מדברת עם כל אדם לפיכך קלקלה]³⁶. למטה
דן, מגיד³⁷ שהרשע גורם גנאי לו גנאי לאביו גנאי לשבטו.
כיוצא בו: אהליאב בן אחיסמך למטה דן (שמות לא ו), שבח
לו שבח לאביו³⁸ שבח לשבטו.

(יב) ויניחוהו, לכדו, ולא הניחו מקושש עמו³⁹, ששניהם היו
בפרק אחד. ויודעים⁴⁰ היו שהמקושש במיתה⁴¹, אבל לא פורש

רמב"ן בתוך בני ישראל שהיה עמהם ולא רצה ללכת אחרי אביו
להיות מצרי. וכן מה שאמרו בתורת כהנים⁷⁹ אע"פ שלא
היו ממזרים באותה שעה הוא היה כממזר, כדברי יחידי⁸⁰ היא
שנויה, והלכה הולד כשר. והצרפתים אומרים⁸¹ כי טעם הגרות
מפני שהיה קודם מתן תורה, והיה משפטו לילך אחר הזכר,
ממה שאמרו⁸² באומות הלך אחר הזכר, וכאשר נולד זה לא
מלו אותו כי מצרי היה בדינו, אבל כשגדל נתגייר לדעתו
ונמול. ואין דעתי כך, כי מעת שבא אברהם בבית היו ישראל
ובגוים לא יתחשבו⁸³, וכמו שאמר בעשו⁸⁴, ודילמא ישראל
מומר שאני. וקל וחומר הדבר אם לאחר מתן תורה שהכותי
הבא על בת אברהם מחייבי לאוין ואין לו בה קידושין, היא
מקוה טהרה לאומות להכשיר את ולדה להיות כמוה, לא כל
שכן קודם התורה שתהא מטהרת ולדה להיות כמוה לחייבו
במילה כזרעו של אברהם, ויהיה מכלל בני ישראל.

79 הנ"ל. 80 ביבמות מה א. 81 ראה חזקוני. 82 יבמות עח
ב. 83 ראה פרשת דרכים דרוש א. 84 קידושין יח א.

(יא) ויקב, יש אומרים שפירושו ויפרש⁸, כמו אשר פי ה' יקבנו ראב"ע
(ישעיה סב ב), אשר נקבו בשמות (במדבר א יז). ויש אומרים
שהוא כמו מה אקוב (במדבר כג ח)⁹. והראשון קרוב לפי
דעת¹⁰.

(יב) במשמר, במקום ידוע במחנה¹¹.

8 אונקלוס: ופריש. 9 אקלל. 10 כי כתוב אחרי כן: ויקלל. משמע
שלאשון מוכן אחר. 11 לפיכך ב"ת במשמר פתוחה במקום בהמשמר.

מהר"ם (יא) ויקב, ב' במסורה, מתרי לישני, ויקב בן [ה]אשה
[ה]ישראלית, ויקב חור בדלתו (מ"ב יב י'), והיינו דאמרינן
בסנהדרין¹⁴ ואימא דברזיה מיברז, וסמך המסורת שעשה שתי
הרעות.
14 נז א.

לא מצינו על המקלל ללמוד עליו שום זכות, מלמד שנתגייר. חזקוני
ואם תאמר אמאי צריך גרות, הא קים לך²⁴ גוי ועבד הבא על
בת ישראל הולד כשר. אלא יש לומר²⁵ הא דאמרינן הולד
כשר הני מילי לאחר מתן תורה, והוה ליה היחס הולך אחר
האם, והיא ישראלית, אבל הכא המצרי בא עליה קודם מתן
תורה שהיא היתה בת נח ואין הולד כשר והוה ליה היחס
אחר האב והוה מצרי, לכך הוצרך גרות. דבר אחר בתוך
בני ישראל, לפי הפשט היה נמשך אחר אביו המצרי ממזן
השעבוד עד אחר מתן תורה, ואחר כך נתגייר ובא לו אצל
משפחת אמו.

(יא) ויקוב בן האשה, ויקלל, מתוך המריבה גידף²⁶. ויקוב,
ויקלל, אינו²⁷ אומר ויברך כענין שנאמר בנבות: ברך נבות
אלהים ומלך (מ"א כא יג), אלא "ויקלל", מלמד שאין הורגין
בכינוי. את השם ויקלל, אמר ר' יוסי²⁸ המצריים טמאים היו

הוא המצרי שהרגו משה. 24 יבמות מה א. 25 ראה רמב"ן. 26 בכור
שור. 27 תר"כ פרשתא יד ב. 28 [פדר"א פרק מח].

ישראל שתי שבתות אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם,
שמרו הראשונה ובשניה בא זה וחללה¹⁷. וכן פירש רש"י
בפרשת שלח¹⁸, ואף מקלל זה באותו פרק היה כמו שפירש
רש"י לאלתר¹⁹, אם כן למה יצא זה מחוייב, הרי לא נאמרה
פרשת דגלים עד שנה שנייה כדכתיב בפרשת במדבר²⁰. אלא
יש לומר אף על פי כן משבאו למדבר סיני חונים היו כסדר
שמסר להם יעקב אבינו כמו שפירש רש"י בפרשת ויחי²¹,
ובפרשת במדבר²², ולפי מנהג הסדר יצא מחוייב. והוא בן
איש מצרי, אף על פי שלא היה ממזר בתוך אותו זמן הוא
היה כממזר. בתוך בני ישראל, פירש רש"י: מלמד שנתגייר.
ואם תאמר הרי לעיל בפרשת שמות פירש רש"י: וירא כי אין
איש (שמות ב יב), עתיד להתגייר ממנו²³. יש לומר כשהרגו
משה למצרי שלומית היתה מעוברת ממנו, ומשה ראה ברוח
הקודש שלא יצאו ממנו מכאן ואילך שיתגיירו, והרגו, ועוד

17 ספרי שלח ק"ג. 18 במדבר טו לב. 19 בפסוק יב. 20 במדבר א
א. 21 בראשית נ יג. 22 במדבר ב ב. 23 וכאן פירש"י שהמצרי

יג. ומליל יי עם משה למימר: יד. אפיק ית דארגזי, למפרא למשריתא, ויסמכוני כל דשמעו, ית ידיהון על רישיה, וירגמוני תייה כל כנשתא: טו. ועם בני ישראל תמליל למימר, גבר גבר, ארי רגזי קדם אלהיה ויקבל חוביה: טז. ודיפריש שמא דיי אתקטלא ותקטיל, מרגם ירגמוני ביה כל כנשתא, גיורא פניציבא, בפרשיתיה שמא ותקטיל:

יג. ויִדְבֵר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: הוֹצֵא אֶת-הַמִּקְלָל אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְסִמְכוּ טו כָּל-הַשְּׂמַעִים אֶת-יְדֵיהֶם עַל-רֵאשׁוֹ וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל-הָעֵדָה: וְאֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ פִּי-יִקְלַל אֱלֹהֵיו וְנָשָׂא חַטָּאוֹ: וְנִקְבַּ שֵׁם-יְהוָה מוֹת יוֹמָת רָגוּם יִרְגְּמוּ-בּוֹ כָּל-הָעֵדָה כִּגְרֹ כְּאֹזְרָה בְּנִקְבוֹ-שֵׁם יוֹמָת:

יג. ומליל יי עם משה למימר: יד. אפיק ית דארגזי, למפרא למשריתא, ויסמכוני כל דשמעו, ית ידיהון על רישיה, וירגמוני תייה כל כנשתא: טו. ועם בני ישראל תמליל למימר, גבר גבר, ארי רגזי קדם אלהיה ויקבל חוביה: טז. ודיפריש שמא דיי אתקטלא ותקטיל, מרגם ירגמוני ביה כל כנשתא, גיורא פניציבא, בפרשיתיה שמא ותקטיל:

להם באיזו מיתה, לכך נאמר: כי לא פורש מה יעשה לו רש"י (במדבר טו לד)⁴². אבל במקלל הוא אומר: לפרוש להם⁴³, שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו.

(י"ד) השמעים, אלו העדים⁴⁴. כל, להביא את הדיינים⁴⁵. את ידיהם, אומרים להם⁴⁶: דמך בראשך, ואין אנו נענשים במיתתך שאתה גרמת לך. כל העדה, במעמד כל העדה⁴⁷, מכאן ששלוחו של אדם כמותו⁴⁸.

(טו) ונשא חטאו, בכרת⁴⁹, כשאין התראה.

(טז) ונקב שם, אינו חייב עד שיפרש את השם, ולא המקלל בכינוי⁵⁰. [ונקב, לשון קללה⁵¹, כמו: מה אקב (במדבר כג ח)⁵²].

42 משמע בר עשייה הוא אבל לא היו יודעין מהו (רש"י סנהדרין עח ב). 43 ולא כתוב מה יעשה משמע כל דינו היו צריכין לפרש להם (שם). 44 תריכ פרק יט א. 45 תריכ שם. 46 שם ב. 47 שם ג. 48 עי קידושין מא ב. ושם לא למדו מפסוק שלפניו. 49 תריכ שם ו. 50 [תריכ שם ה כחכמים]. 51 סנהדרין נו א. [52] בד"ר ליתא.

(י"ד) וסמכו כל השומעים, בעבור כי על פי עדותם יסקל. כל ראב"ע העדה, הם גדולי הארץ שהם גדולי ישראל.

(טו) ויש אומרים כי יקלל אלהיו, בסתר. והנכון שמלת אלהים שם התואר, והמלאכים יקראו אלהים, וכן הדיינים¹². ומי יוכל לדעת מה שיש בלב המקלל¹³. אך אם יפרש השם הנכבד¹⁴, שאינו שם התואר¹⁵, ולא יתערב עם שם, כי הוא לבדו¹⁶. והנה הטעם בעת שיקלל אם יפרש השם¹⁷ יומת בנקבו שם, כאשר עשה בן המצרי. ולמען כבוד ה' לא נזכר¹⁸.

(טז) ואמר כגר כאזרח יומת¹⁹.

12 ראה ראב"ע ריש בראשית. 13 כיון שקילל בשם אלהים, אפשר שנתכוון לשופטים, ולא לבורא העולם. 14 השם הריה. 15 כי אם שם עצם. 16 לא יבוא בסמיכות. השם הנכבד והקדוש הריה שהוא שם עצם, ושכזה אינו בא בסמיכות ולא בכינויים ולא בריבים כדיני שם פרטי, יש ויבוא שם נכבד זה כשם תואר, ובמקרה כזה הוא בא בסמיכות: ובעבור שהשם שוכן עד עומד לבדו, ובו הכל עומד, על כן פעם הוא זה השם כמו תואר... על כן ה' אלהים דבקים עמו המלאכים הקדושים. וככה ה' צבאות הם צבאות השמים (שמות ג טו) והשם הנכבד פעם שם עצם ופעם שם תואר (שם ג א). 17 השם הנכבד הריה. 18 לא נזכר השם שנקב, וכתוב רק ויקב את השם. 19 כנראה שראב"ע אחז כאן דרך קצרה. חזר עוד פעם על דין נוקב השם בגלל כגר כאזרח.

(טו) כי יקלל אלהיו, ויעבור על לאו "אלהים לא תקלל" ספורנו (שמות כב כז). ונשא חטאו. ישא העונש הראוי לו כפי המקלל והמקולל⁴⁸, בפרט כשלא קילל בשם, או שגידף וביזה בלבד, כתרגומו "דיינין לא תקלל"⁴⁹.

(טז) ונוקב שם ה' מות יומת, אבל נוקב שם ה' לא יהיה עונש כעונש קללת שאר אלהים⁵⁰, ולא ממין אותו העונש גם אם 48 ראה ראב"ע וחזקוני. 49 לפנינו: תקיל. 50 היינו הדיינים, ראה פסוק טו.

רס"ג (יד) כל העדה, "אהל אלמחצר"⁴³. (טו) תדבר, תצוה.

(טז) ונקב שם, והמקלל כך⁴⁴. כל העדה, "אהל אלמחצר"⁴³.

43 בכל מקום מתרגם עדה "גמעה" וכאן שינה, ותרגומו המלולי אנשי העדה, יושבי עיר, כלומר הדיינים, הסנהדרין וראשי הקהל. ועיין ראב"ע. 44 דוקא עד

רשב"ם (טו-טז) איש איש כי יקלל אלהיו, סתם בכינוי בלא פירוש שם המובהק¹⁸. ומפרש השם המובהק יתברך שמו ואחר כך מקללו, מות יומת. לפי פשוטו יש לפרש כן¹⁹.

18 [ועל זה נאמר ונשא חטאו בלבד ולא מות יומת]. 19 ראה רש"י וראב"ע.

חזקוני ומטמאין את ישראל. אמרו חכמים: אשת נריה בן בנו של דן, שלומית בת דברי שמה²⁹, ובאותו הלילה באו עליו נוגשי פרעה והרגוהו ובאו על אשתו והרתה, והכל הולך אחר הזרע אם מתוק מתוק ואם מר מר, וכשיצאו³⁰ ישראל ממצרים וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי שאמר לו חברו: ממזר אתה ובן איש מצרי, שאל אותו בן הישראלית היכן הוא אביו, אמרו לו הוא שהרגנו משה בשם המפורש, התחיל אותו ממזר שהיה בן הישראלית לחרף ולגדף אותו שם, היינו דכתיב: ויקוב את השם, אותו שם המפורש שבו נהרג אביו. למטה דן, הוא שגרם לו המריבה, כי ההוא³¹ דהוה אמר דוננו דיני, אמרו ליה מדן קאתית, דכתיב: דן דיין עמו (בראשית מט טז)³².

(יב) ויניחוהו במשמר, פירש רש"י: ולא הניחו המקושש עמו ששניהם היו בפרק אחד וכו'. ואם תאמר הא פירש רש"י לעיל: ויצא (פסוק י'), מהיכן יצא, רבי לוי אומר מעולמו יצא, רבי ברכיה אומר מפרשה של מעלה יצא, לגלג ואמר: ביום השבת ביום השבת יערכנו וכו'. וקים לן שלחם הפנים לא נעשה עד שנה שנייה כשהוקם המשכן, ומקושש חילל שבת שנייה של שנה ראשונה כדאמרינן³³, ואם כן היך היו בפרק אחד. אלא יש לומר דפרשת לחם הפנים הכתובה כאן בפרק של מקושש נאמרה ואין מוקדם ומאוחר בתורה, ועליה לגלג אותו בן איש מצרי. לפרוש להם על פי ה', נראה בעיניהם שהיה חייב סקילה, מדכתיב: אביו ואמו קלל דמיו בו (לעיל כ י). קל וחומר לשכינה, אלא שאין עונשין מן הדין, ומשום הכי כתיב: לפרוש להם על פי ה'³⁴.

(י"ד) וסמכו, מפני³⁵ מה נתחייב זה סמיכה מכל חייבי מיתות, לפי שבשעת גמר דין היו צריכין הדיינין לומר לעדים: אמור

29 [לפנינו: חרע לך שכן בנו של דן נשא אשה שלומית בת דברי שמה, בילקוט רמו תרנו וכן בפדר"א כ"י הורביץ: בירייה בן בנו של דן נשא אשה שלומית בת דברי שמה]. 30 [בפדר"א: וכשיצאו ישראל ממצרים התחיל מחורף ומגדף, וההמשך ליתא שם]. 31 פסחים ד א. 32 [בכור שור]. 33 לעיל פסוק י. 34 בכור שור. 35 ענין זה הובא בפענוח רזא.

י"ו. וְגַבְרָא, אַרְי וְקַטוּל כָּל
 נַפְשָׁא דְאַנְשָׂא, אַתְקַטְלָא
 יתְקַטְלָא: יח. וְדִקְטוּל
 נַפְשָׁא בְּעִירָא יִשְׁלַמְנָה,
 נַפְשָׁא חֶלְף נַפְשָׁא:
 יט. וְגַבְרָא, אַרְי יִתִּין מוּמָא בְּחַבְרִיָּה, כְּמָא דְעַבְדָּא, כִּן יִתְעַבֵּיד לִיה: כ. תְּבָרָא חֶלְף תְּבָרָא,
 עֵינָא חֶלְף עֵינָא, שְׁנָא חֶלְף שְׁנָא, כְּמָא דִּיהֵב מוּמָא בְּאַנְשָׂא, כִּן יִתְיָהֵב בֵּיה: כא. וְדִקְטוּל

י"ח וְאִישׁ כִּי יִכֶּה כָּל־נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוֹמָת: וּמִכָּה נֶפֶשׁ־בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה נֶפֶשׁ
 כ" תַּחַת נֶפֶשׁ: וְאִישׁ כִּי־יִתֵּן מוֹם בְּעַמִּיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵן יַעֲשֶׂה לוֹ: שָׁבֵר תַּחַת
 מַפְסִיר כ"א שָׁבֵר עֵין תַּחַת עֵין שֶׁן תַּחַת שֶׁן כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוֹם בְּאָדָם כֵּן יִתֵּן בוֹ: וּמִכָּה

רס"ג (יח) ומכה נפש בהמה, וההורג בהמה, ישלמנה, ישלם כמותה.
 (יט) בעמיתו, באחד מבני עמו.
 (כ) שבר תחת וגו', לשבר תמורתו ולעין תמורתה ולשן תמורתה. כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו, כאשר עשה מום באדם כן יושת עליו.⁴⁵
 יקלל בשם כדרך שעשה המגדף הזה. וכתב רבינו בפירושו: דרך הכתוב להזכיר דבר מבלי להשלימו לפי שכבר השלימו במקום אחר, כגון ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל, פירש ואח"כ קלל, וכשהזכיר הכתוב אח"כ את העונש אמר ונקב, וענינו נקב וקילל, כי ידוע לנו שנוקב שם השם בלי לקלל אין עליו עונש. 45 [יבר" פירושו עליו, והיינו תשלום ממון. ראה ראב"ע].

רשב"ם (יח) [ו]מכה נפש בהמה, ממיתה לגמרי.
 רמב"ן (יח) אין נפש תחת נפש בבהמה ממש, שיצטרך לקנות לו בהמה כבהמתו, אבל שישלם לו דמים בשיווי הנוק אשר עשה לו, וכן שבר תחת שבר עין תחת עין (פסוק כ), על דעת רבותינו.⁸⁵
 85 ב"ק פד א.

חזקוני בפירושו מה שמעמט³⁶, והעדים אומרים בפירוש ברכת השם כמו ששמעו, לכן היו סומכין את ידיהם עליו, כלומר העוון הזה שאנו עושים לברך את השם יהא תלוי בצוארך שאתה גרמת לנו. כל השומעים, לפי שבעדותם נסקל³⁷. ורגמו אותו, לפי שנתגייר, דאם לא נתגייר לא היה נטקל דבן נח דינו בסייף³⁸ בעדים והתראה³⁹. עונש שמענו, אזהרה מנין לבן נח, מן ויצו ה' אלהים על האדם (בראשית ב טז)⁴⁰. לבן ישראל, מאלהים לא תקלל (שמות כב כז)⁴¹. אותו, ולא כסות⁴².
 (טו) כי יקלל אלהיו ונשא חטאו, אין בדבר רק נשיאות חטא, כלומר בינו לבין קונו הדבר תלוי, שספק נפשות להקל, ושמא לא כיון כלפי הקב"ה רק כלפי הדיינים שכן דיינים קרואים אלהים ואין לעמוד על בירור דעת האדם המקלל בשם "אלהים", אבל נוקב שם ה' שמפרש שם המיוחד מות יומת (פסוק טז)⁴³.

(טז) כגר כאזרח, לפי שזהו גר היה, ועל ידו נאמרה פרשה זו הקדימו תחילה.
 (יז) ואיש כי יכה כל נפש אדם, מתוך שפירש דין מיתה באיש יוצא לריב, הולך ומסיים דברי ריבות שמביאין לידי מיתה⁴⁴.
 (כ) כן ינתן בו, פירש רש"י: אינו נתינת מום ממש אלא תשלומי ממון. וכן הדין נותן⁴⁴, אם החובל ראשון בא בלא כוונה איך יכולת לעשות לו שבר או חבלה כמותו, ועוד אם החבלה במקום מסוכן הרי ימות, וכן גבי עין מי שחיסר שלישיית מאור

36 סנהדרין נו א. 37 מוסב על המובא ברש"י ש"השומעים" אלו העדים. 38 סנהדרין נו א. 39 צ"ע, דמבאר בסנהדרין נו ב דבן נח נהרג בעד אחד ואף בלא התראה. 40 סנהדרין נו ב. 41 שם א. 42 ת"כ פק"ט ג. 43 [ראב"ע]. 44 רס"ג הובא בראב"ע.
 ריבוי מנינו, אבל הוא במיתה. כגר כאזרח, ואין זה העונש לזה ספורנו המברך עתה מפני היותו גר, כי בזה גם האזרח היה שוה לו בנקבו שם.
 (יז) ואיש כי יכה כל נפש אדם, בהיות קללת אלהים אצל קצת האומות דבר נקל מאד, כאמרו "והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו" (ישעיה ח כא), וכאמרם ז"ל⁴⁵ "השומע אזכרה מפני גוי אינו חייב לקרוע, שאם אין אתה אומר כן, נתמלא

45 סנהדרין ט א.

כב בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת: משפט אחד יהיה לכם כגור כאזרח יהיה
 כג כי אני יהוה אלהיכם: וידבר משה אל-בני ישראל ויצאיו את-המקל
 אל-מחוז למחנה וירגמו אתו אבן ובני-ישראל עשו כאשר צוה יהוה
 את-משה:

בענין ישלמנה, ודיקטול
 אנשא יתקטיל: כב. דינא
 חד יהי לכון, גיורא
 קיציקא יהי, ארי, אנא יי
 אלקהון: כג. ומליל משה
 עם בני ישראל, ואפיקו
 ית דארגיו, למבא למשירתא, ורגמו יתיה באבנא, ובני ישראל עבדו, קמא דפקיד יי ית משה:

רס"ג (כא) ומכה בהמה ישלמנה, והחובל בהמה ישלם. ומכה אדם, ומכה אדם ומת.
 (כב) אלהיכם, אלהיכם אחד.
 (כג) אבן, באבן עד שמת. ובני ישראל וגו', ויעשו בני ישראל בכל שאר מה שנצטוו כמו שצוה ה' את משה.

רשב"ם (כא) ומכה בהמה ישלמנה, חובל אע"פ שאינו ממיתה לגמרי.

רמב"ן (כג) ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה, אף לסמיכה אף לדחייה אף לתלייה, אף ללא תלין נבלתו על העץ (דברים כא כג), תורת כהנים⁸⁶. ור"א⁸⁷ אמר בפשוטו כי עשו מאותו היום והלאה כמשפט הזה בחובל. ואינו נכון שיהיה כתוב על העתיד, ופשוטו: וירגמו אותו אבן, כי עשו בני ישראל המצוה אשר צוה ה' את משה, כי כן יכפול בכל השומרים מצוות ה' כמו שנאמר בפרשת הפסח⁸⁸, וכמו שאמר בפרשת הפקודים, ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו (במדבר א נד), וכן במטות הנשיאים, ויעש משה כאשר צוה ה' אותו כן עשה (שם יז כו). והנכון בעיני בכאן מפני שפירט בתחילה הסקילה, ואחר כן חזר ואמר ובני ישראל עשו, כי טעם הכתוב לומר כי כאשר דיבר משה אל בני ישראל הוציאו מיד את המקל ורגמו אותו, ועשו כן כל בני ישראל לשמור ולעשות כאשר צוה ה' את משה, ולא לשנאת בן המצרי שנצוה עם הישראלי, אלא לבער הפגום מתוכם.

86 פרק כ י. 87 ראב"ע כאן. 88 שמות יב כח.

יחזקוני עינו של חברו⁴⁵ איך יכול אדם לעשות לחובל כן, או אם חובל העין יהיה עיור מה יעשו לו, לפיכך דברי רבותינו אמת. ואם בעל הדין יחלוק לומר אם החובל עני או סומא מה יעשו לו, תשובה לדבר כי על רוב העולם דיבר הכתוב, ושמא העני יעשיר⁴⁶. ומצינו כתוב: לא תקחו כופר לנפש רוצח (במדבר לה לא), דמשמע אבל אתה רשאי לקחת כופר לאברים⁴⁷.

(כא) ומכה בהמה ישלמנה, שנאו הכתוב לפי שבתחילה הזכיר "נפש" (פסוק יח), פירוש שהכהו במקום מסוכן, ואחר כך אמר כל מי שימית אפילו הכהו במקום שאינו מסוכן, ולכן לא הזכיר עכשיו "נפש"⁴⁸.

(כב) כגור כאזרח, כשם שאני תובע עלבון האזרח כך אני תובע עלבון הגר ובהמתו⁴⁹. וירגמו אותו אבן, מלמד שאם מת באבן אחת יצא⁵⁰. ובני ישראל עשו, מאותו יום והלאה משפט זה החובל בחברו⁵¹. ד"א⁵². ובני ישראל עשו, אף לסמיכה, לדחייה, לתלייה.

45 בראב"ע: ומי שטר שלישיית אור עינו. 46 ע"כ בראב"ע. 47 ב"ק פג ב. 48 פ"י אחר בראב"ע. 49 בכור שור. 50 תו"כ פרק כ י. 51 ראב"ע. 52 תו"כ שם.

(כא) ומכה בהמה ישלמנה, למעלה⁵⁶ דיבר בהורג בהמה, וכאן רש"י דיבר בעושה בה חבורה. ומכה אדם יומת, אפילו לא הרגו אלא עשה בו חבורה, שלא נאמר כאן "נפש", וכמכה אביו ואמו דיבר הכתוב⁵⁷ ובא להקישו למכה בהמה: מה מכה בהמה מחיים, אף מכה אביו מחיים, פרט למכה לאחר מיתה, נלפי שמצינו שהמקללו לאחר מיתה חייב⁵⁸ הוצרך לומר במכה שפטור⁵⁹, ומה בבהמה בחבלה, שאם אין חבלה אין תשלומין, אף מכה אביו אינו חייב עד שיעשה בו חבורה.

(כב) אני ה' אלהיכם, אלהי כולכם, כשם שאני מיחד שמי עליכם כך אני מיחדו על הגרים⁶⁰.

(כג) ובני ישראל עשו, כל⁶¹ המצוה האמורה בסקילה במקום אחר: דחייה⁶², רגימה⁶³, ותלייה⁶⁴.

56 בפסוק יח: ומכה נפש בהמה ישלמנה. 57 תו"כ פרק כ ח. 58 ראה לעיל כ ט. [59] בד"ר ליחא. 60 הנזכרים בפסוק זה: כגור כאזרח יהיה אני ה' וגו'. 61 תו"כ פרק כ י. 62 סנהדרין מה א. 63 לעיל כ כו. 64 דברים כא כב.

(כא-כב) וטעם ומכה בהמה, פעם אחרת³⁰ להזכיר הגר, כי ראב"ע נתינת המום³¹ הוא בישראל, כי כן כתוב בעמיתו (פסוק יט). רק מכה אדם ובהמה משפט אחד להם כגור כאזרח. וכבר הודעתין³² כי בהתחבר שני כפיין הוא דרך קצרה³³, גם הכתוב אחז דרך קצרה שלא הזכיר עם מכה אדם ומת, כי ידוע הוא כי המכה לא יומת עד מות המוכה. ופירוש אחר³⁴, הזכיר בתחילה נפש (פסוק יח)³⁵, והטעם שהכהו במקום מסוכן³⁶. ואחר כן אמר כלל מי שימית יומת, בין שיכה במקום מסוכן או שאינו מסוכן, על כן לא הזכיר נפש.

(כב) וטעם אלהיכם, אלהי האזרח ואלהי הגר.

(כג) ובני ישראל עשו, מאותו היום כמשפט הזה בחובל³⁷.

30 אחר שאמר זה בפסוק יח. 31 שבפסוק יט. 32 בראשית מד יח. 33 מעיקרו: הגר כאזרח, והאזרח כגור. 34 למה שהזכיר עוד פעם ומכה בהמה ישלמנה. 35 בפעם הראשונה כתוב ומכה נפש בהמה, בפעם השניה אין המלה נפש. 36 המלה נפש מורה למכה במקום מסוכן לנפש - לחיים. 37 נכי על המקלל הרי כבר נאמר שרגמוהו.

כל הבגד כולו קרעים", ועם זה נראה שיהיה דיבור המקלל ספורנו בזה דיבור בטל, בהיות כל קללה נמנעת במציאות האל יתברך, ביאר הטעם ואמר כי אמנם הפועל הרע⁵² כאשר יהיה נעשה בנושאים מתחלפים, אף על פי שהוא פועל אחד בעצמו. יתחלף ענשו כפי חילוף אותם הנושאים, עד שיהיה העונש בהיות החטא באיזה נושא עונש בגוף או עונש מיתה, וכאשר יהיה בנושא אחר למטה ממנו יהיה העונש ממון. ועל זה נתן שלשה ראיות: אחד בהורג, שההורג נפש אדם חייב מיתה, וההורג בהמת חברו חייב ממון בלבד. שנית בחובל, שהחובל אדם היה ראוי ליענש בגוף, לולי חסרון יכולתו לצמצם, כמו

52 המעשה הרע.

ספורנו (כב) כגור כאזרח יהיה, כי אני ה' אלהיכם אלהי הגר ואלהי ספורנו האזרח "ולא נכר שוע לפני דל" (איוב לד יט).
(כג) ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה, שלא רגמוהו מפני שנאה על שהיה גר ושהתגרה באזרח, אבל עשו לבלתי סור מן המצוה⁵⁵.

ספורנו שקיבלו רבותינו ז"ל⁵³, והוצרך לענשו ממון, ועם כל זה הנה הממון רב, שחייב בחמשה דברים, כמו שקבלו הם ז"ל⁵⁴, ומכה בהמה יהיה ענשו ממון מועט. שלישית בחובל אדם, שחובל באביו ובאמו חייב מיתה, וחובל אדם אחר חייב ממון, ואין צריך לומר מכה בהמה בזה האופן שיהיה ענשו מועט מאד. ולא הזכיר קללת אביו ואמו, כי היא בלתי דומה לזאת הקללה שהוא דיבור בטל לגמרי, ולא כן קללת האב.

53 ב"ק פד א. 54 שם פג ב. 55 רמב"ן.

הפטרות אמר

והַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צְדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתּוֹ מִקִּדְשֵׁי בְּתֻעוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִעֲלֵי הַמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשָׂרְתַנִּי וְעַמְדוֹ לְפָנַי לְהִקְרִיב לִי חֶלֶב וְדָם גֹּאֵם אֲדַגְּנֵי יְהוָה: הַמָּה יָבֹאוּ אֶל־מִקְדָּשִׁי וְהַמָּה יִקְרְבוּ אֶל־שְׁלַחְנֵי לְשָׂרְתַנִּי וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי: וְהָיָה בְּבֹאֵם אֶל־שַׁעְרֵי הַחֲצַר הַפְּנִימִית בְּגָדֵי פְשָׁתִים יִלְבְּשׁוּ וְלֹא־יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צִמָּר בְּשָׂרְתָם בְּשַׁעְרֵי הַחֲצַר הַפְּנִימִית וּבֵיתָהּ: פָּאֲרֵי פְשָׁתִים יִהְיוּ עַל־רֹאשָׁם וּמְכַנְסֵי פְשָׁתִים יִהְיוּ עַל־מְתְנֵיהֶם לֹא יַחְגְּרוּ בִּיזַע: וּבְצִאתָם אֶל־הַחֲצַר הַחִיצוֹנָה אֶל־הַחֲצַר הַחִיצוֹנָה אֶל־הָעַם יִפְשְׁטוּ אֶת־בְּגָדֵיהֶם אֲשֶׁר־הֵמָּה מְשָׂרְתָם בָּם וְהִנִּיחוּ אוֹתָם בְּלִשְׁכַת הַקֹּדֶשׁ וּלְבָשׁוּ בְּגָדִים אַחֲרָיִם וְלֹא־יִקְדְּשׁוּ אֶת־הָעַם בְּבִגְדֵיהֶם: וְרֹאשָׁם לֹא יִגְלִחוּ וּפְרַע לֹא יִשְׁלַחוּ כְּסוּם יִכְסֹּמוּ אֶת־רֹאשֵׁיהֶם: וְגִזְן לֹא־יִשְׁתּוּ כָּל־כֹּהֵן בְּבֹאֵם אֶל־הַחֲצַר הַפְּנִימִית: וְאֶל־מִנְּהַ וְגִרוּשָׁה לֹא־יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם־בְּתוּלַת מִזְרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאֶלְמָנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אֶלְמָנָה מִכֹּהֵן יִקְחוּ: וְאֶת־עַמִּי יוֹרוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחָל וּבֵין־טָמֵא לְטָהוֹר יוֹדְעִים: וְעַל־רִיב הַמָּה יַעֲמְדוּ לְשֹׁפֵט בְּמִשְׁפַּטֵּי לְמִשְׁפָּט וְשֹׁפֵטָהוּ וְאֶת־תּוֹרַתִי וְאֶת־חֻקְתִּי בְּכָל־מוֹעֲדֵי יִשְׁמְרוּ וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי יִקְדְּשׁוּ: וְאֶל־מֵת אָדָם לֹא יָבֹאוּ לְטָמְאָה כִּי אִם־לְאָב וּלְאִמּוֹ וּלְבֵן וּלְבַת לְאָח וּלְאֵחוֹת אֲשֶׁר־לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ יִטְמְאוּ: וְאֵחָרֵי טָהָרוּ שְׂבַעַת יָמִים יִסְפְּרוּ־לוֹ: וּבַיּוֹם בָּאוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ אֶל־הַחֲצַר הַפְּנִימִית לְשָׂרְתָהּ בְּקֹדֶשׁ יִקְרִיב חֲטָאתוֹ גֹּאֵם אֲדַגְּנֵי יְהוָה: וְהָיְתָה לָהֶם לְנִחֻלָּה אֲנִי נִחַלְתֶּם וְאַחֲזָה לֹא־תִתְּנוּ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל אֲנִי אֲחֻזְתֶּם: הַמְּנַחֵה וְהַחֲטָאת וְהָאֲשָׁם הַמָּה יֹאכְלוּם וְכָל־חֲרָם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם יִהְיֶה: וְרֹאשִׁית כָּל־בְּכוֹרֵי כָל וְכָל־תְּרוּמַת כָּל מִכְּלֵ תְרוּמוֹתֵיכֶם לְכֹהֲנִים יִהְיֶה וְרֹאשִׁית עֲרֹסוֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לְכֹהֵן לְהַנִּיחַ בְּרַכָּה אֶל־בֵּיתָהּ: כָּל־גְּבֻלָּה וְטָרְפָה מִן־הָעוֹף וּמִן־הַבְּהֵמָה לֹא יֹאכְלוּ הַכֹּהֲנִים:

אמור

קו

נצוצי אורות

ויקוב בן האשה הישראלית את השם מהו ויקוב, רבי אבה אמר ויקוב ודאי כד"א (מלכים ב' יב) ויקוב חור בדלתו נקיב מה דהוה סתים. ושם אמו שלומית בת דברי עד כאן סתים שמה דאמיה כיון דכתיב ויקוב נקיב שמה דאמיה. אמר רבי אבה חי לאו דבויגא קדישא קיימא בעלמא לא ארשינא לגלגא (מכאן ולהלאה) דהא לא אחיהוב מלה דא לגלגא אלא לחברייה דאינון בין מחברי חקלא (דאי לאו) סיפח רוחיהון דאינון דאסיין לגלגא לאינין דלא ידעי. ס"ח כתיב ויגלו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי, האי קרא, הא אוקימנא, אבל דא בר אינתו אחרא דאבוי בעלה דשלומית הוה. וכיון דאחא ההוא מנראה עלה בפלגות ליליא תב לביתא וידע מלה, אהפרש מנה ולא אחא עלה. ונטל אינתו אחרא ואוליד להאי ואקרי איש הישראלי. ואחרא בן הישראלית. אי אינון איגלו הכא כהדא מאי קא בעי הכא שמה קדישא ואמאי קלא שמה קדישא. אלא איש הישראלי אמר מלה מאמיה מגו קטטה. מיד ויקוב בן האשה הישראלית. כד"א ויקוב חור בדלתו. רזא דמלה נטל ה' דשמה קדישא ולייש (א) לאגנא על אמיה ודא הוא נקיבא דאיהו נקיב ופריש שמה קדישא. ולמחלדי חקלא אהמר. ורזא דמלה (משלי ל) כן דרך אשה מנאפת וגו', זכאה חולקהון דלדיקייא דידעין מלה ומכסין לה. וע"ד אהמר (שם ב) ריבך ריב את רעך וסוד אחר אל תגל. ה' בתראה הוה טקבא דינקא בתרין סטרין, בגין כך נטלא זיינין דמלכא ונקמת נקמה. דכתיב הווא את המקלל. על דא כתיב איש אמו ואביו תיראו דחילו דאמא חקדים לאבא. וחכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאסי: **ויאמר** בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו וגשא חטאו. רבי יהודה אמר הא אוקמוה. אבל כי יקלל אלהיו סתים ובגין דאמר אלהיו סתם לכך וגשא חטאו דהא לא ידעיין מאן הוא אלהיו מאן דחלא דיניה אי אחד מן השמים או חד מן ככביא או חד מדברי עלמא. ח"ר יוסי אי לדיק גמור הוא לא יתער (ס"א מלה) חיליהון וכיון דאתער מלה דא חיישיין מיטת אודריקת ציה ולא ימות (ס"א ח"ר יוסי) אפילו לדיק גמור לא ימות) על דא בגין דאיהו מלה סתים. רבי יהודה אמר דאין ליה לטב בהא דאי אמר אלהי יכיל למטען אלהי דהוה עד השתא דאתמשכנא אבתריה בלכאי והשתא אהדרנא לקבלא מהימנותא עלאה אבל אי אמר יי' אלהים או יי' (ב) ונקיב ליה בשמה האי לית ליה למטען בהאי בגין דדא הוא מהימנותא דכלא וכל את ואת (ג) דשמה קדישא דא סלקא לשמה שלימא (ס"א לשבחא). ד"א ויקוב. בן האשה הישראלית את השם ויקלל ר' יחזקאל אמר ויקוב בן האשה אמאי. אלא כמה דאוקמוה אבל האיש הישראלי בעלה דשלומית הוה. רבי יהודה אמר צריה דבעלה דשלומית מאנתו אחרא הוה. ח"ר יחזקאל נלו כהדא וא"ל מלה מאימיה וכי אבוי הוה דאסתקל בשמה קדישא כמה דאוקמוה דכתיב (שמות ב) הלהרגני אתה אמר דהא בשמה קדישא קטיל ליה משה ועל דא אושיט מלה לקבליה ודא הוא דכתיב ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל. ויביאו אותו אל משה. אמאי. (ס"א לגבי דמשה בגין דקטיל לאבוי כו') בגין דמטא לגביה דמשה על דקטיל לאבוי בשמה קדישא בגין כך ויביאו אותו אל משה כיון דחמא משה מיד ויניחוהו במשמר ואבא וברא נפלו בידא דמשה: **ויאמר** איש כי יקלל אלהיו וגשא חטאו רבי יחזקאל פתח (תהלים פא) שמע עמי ואעידה בך ישראל אם תשמע לי. לא יהיה בך אל זר ולא תסתחוו לאל נכר. כיון דכתיב לא יהיה בך אל זר מאי ולא תסתחוו לאל נכר אלא

ויקוב בן האשה הישראלית

אמר רבי יוחנן
אמר רבי יוחנן